



گفت‌وگو با دکتر «محمدرضا وحیدی» رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمان

الگوی توسعه استان کرمان

استان کرمان ۴ درصد جمعیت (۱۴۰۱) و حدود ۴ درصد ارزش افزوده بدون نفت (برآورد ۱۴۰۱) کشور را به خود اختصاص داده است. در پاییز ۱۴۰۲، نرخ مشارکت کل استان برابر ۳۹/۵ درصد (رتبه ۲۴ کشور) و نرخ بیکاری برابر با ۹ درصد بوده است. استان کرمان در بهمن‌ماه ۱۴۰۲ با نرخ تورم سالانه ۴۲ درصدی (رتبه نهم کشور) روبه‌رو شده است. ضریب جینی شهری استان در سال ۱۴۰۱ برابر با ۰/۲۷ درصد و ضریب جینی روستایی آن برابر با ۰/۲۴۵ درصد بوده است. (به ترتیب رتبه اول و دوم کشور). رتبه فضای کسب‌وکار در این استان در سال ۱۴۰۱، ۲۹ بوده که در پاییز ۱۴۰۲ به رتبه ۴ بهبود یافته است. در ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۲ یک درصد صادرات و ۴/۵ درصد واردات کشور از گمرکات استان کرمان انجام شده است. استان کرمان در سال ۱۴۰۱، رتبه اول سرمایه‌گذاری خارجی را داشته است.

دکتر محمدرضا وحیدی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمان در گفت‌وگو با ما ضمن اشاره به شاخص‌های کلان در استان از مخاطرات طبیعی، عدم تعادل‌های منطقه‌ای، سهم بالای تولید کشاورزی سنتی در اقتصاد، تمرکز صنایع و خلأ شرکت‌های کوچک و متوسط، پایین بودن نرخ تمایل سرمایه‌گذاری و برخی از چالش‌های فرهنگی و اجتماعی به‌عنوان اصلی‌ترین چالش‌های فراراه توسعه استان یاد کرده و می‌گوید که در سند ملی آمایش، شهر کرمان به‌عنوان شهر منطقه سطح یک و به‌عنوان همکار تهران در معاملات بین‌المللی، نقش و جایگاه ویژه‌ای از منظر تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی بر عهده دارد و شهرهای جیرفت، بم، سیرجان و رفسنجان نیز به‌عنوان شهرهای همکار در شبکه چند مرکزی می‌باشند. این استان با ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای، شیر و طیور در سند آمایش ملی نقش ویژه‌ای ایفا می‌کند و در تولید و برندسازی پسته و خرما نیز نقش چشمگیری دارد. کرمان به پشتوانه معادن بسیار غنی خود توانسته گام‌های اساسی در ایجاد یک بخش صنعتی پایدار بردارد. ارائه خدمات لجستیک در پهنه شرقی کشور، نقش ارزنده کرمان در بخش زیربنایی است. الگوی توسعه استان کرمان بر اساس اسناد بالادستی ملی و استانی و با توجه به چالش‌های استان، تدوین و مورد وفاق مدیران استان قرار گرفته است که در این گفت‌وگو یادآوری و برنامه‌های اجرایی بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت برای رسیدن به آن شرح داده شده است.



فضای کسب‌وکار می‌باشد. بر اساس گزارش پایش محیط کسب‌وکار کشور که به‌صورت فصلی توسط اتاق ایران منتشر می‌شود، رتبه فضای کسب‌وکار استان که می‌باشد از رتبه ۲۹ در سال ۱۴۰۱ به رتبه ۴ در پاییز ۱۴۰۲ بهبود یافته است. در تجارت خارجی نیز میزان صادرات استان در ۹ ماهه ۱۴۰۲ از گمرکات استان کرمان معادل ۳۴۱ میلیون دلار بوده که دارای سهم حدود یک‌درصدی از کشور می‌باشد و میزان واردات در ۹ ماهه ۱۴۰۲ معادل ۲۱۵۴ میلیون دلار بوده که سهم ۴/۵ درصدی از واردات کشور را دارا هستیم. میزان سرمایه‌گذاری خارجی در استان کرمان در سال ۱۴۰۱ برابر با ۲۷۸ میلیون دلار بوده که دارای رتبه اول در کشور هستیم، همچنین میزان سرمایه‌گذاری خارجی در استان کرمان در شش‌ماهه اول سال ۱۴۰۲ حدود ۲۶ میلیون دلار بوده است.

◆ تنگناها و چالش‌های مهم و تأثیرگذار بر توسعه استان کدامند؟

اگرچه استان کرمان از قابلیت‌ها و پتانسیل‌های فراوانی برای توسعه برخوردار است، اما نباید از عمده چالش‌هایی که می‌تواند این توسعه را با مشکلات جدی روبه‌رو سازد، غافل شد. در یک دسته‌بندی کلی می‌توان اصلی‌ترین مشکلات استان

بیکاری مردان در پاییز ۱۴۰۲ برابر با ۵/۸ درصد بوده که متوسط این عدد در کشور برابر با ۶/۲ می‌باشد که از این لحاظ رتبه سیزدهم در کشور را دارا می‌باشد، اما نرخ بیکاری زنان استان در این فصل برابر با ۲۹/۹ درصد بوده که بیشترین نرخ بیکاری زنان مربوط به استان کرمان می‌باشد. متوسط نرخ بیکاری زنان کشور برابر ۱۴/۵ درصد می‌باشد. حدود ۴۰ درصد از شاغلین استان در بخش کشاورزی، ۲۴/۵ درصد در بخش صنعت و مابقی یعنی ۳۶/۵ درصد در بخش خدمات مشغول به کار هستند. نرخ تورم سالانه استان کرمان در بهمن‌ماه ۱۴۰۲ برابر با ۴۲ درصد می‌باشد که از این حیث جایگاه نهم در کشور را دارا می‌باشد. ضریب جینی شهری استان در سال ۱۴۰۱ برابر با ۰/۲۷ می‌باشد که کمترین ضریب جینی خانوار شهری مربوط به استان می‌باشد. ضریب جینی روستایی نیز در سال ۱۴۰۱ برابر با ۰/۲۴۵ می‌باشد که در مقایسه با سال قبل از آن ۰/۱۸ کاهش را نشان می‌دهد. همچنین کمترین ضریب جینی خانوار روستایی مربوط به استان‌های ایلام و کرمان است. در تمامی سال‌های موردبررسی ضریب جینی در استان کمتر از میانگین کشور بوده است که به معنی توزیع عادلانه‌تر درآمد و ثروت در استان نسبت به کشور می‌باشد.

یکی از شاخص‌های مؤثر بر عملکرد و تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی، وضعیت

مخاطرات و بلایای طبیعی همواره یکی از اصلی‌ترین چالش‌های استان بوده است؛ قرارگیری ۶ نقطه شهری و ۲۵۴۰ نقطه روستایی در حریم گسل و مخاطرات تلخی همچون زلزله بم یادآور همین موضوع می‌باشد. جدا از پدیده زلزله، با توجه به توپوگرافی استان، بسیاری از شهرها و آبادی‌های آن در مسیر سیل نیز قرار دارند که همواره ضررهای بسیاری بر پیکره اقتصاد این منطقه وارد آورده است.

◆ شاخص‌های کلان در استان کرمان در چه وضعیتی قرار دارند و جایگاه استان در کشور چگونه است؟

از لحاظ شاخص‌های جمعیتی، بر اساس برآورد صورت گرفته توسط مرکز آمار ایران، جمعیت استان کرمان در سال ۱۴۰۱ برابر با ۳ میلیون و ۳۵۸ هزار نفر می‌باشد که ۴ درصد از جمعیت کشور را شامل می‌شود و رتبه نهم را در کشور دارا هستیم. نرخ رشد جمعیت استان کرمان برابر با ۱/۵ درصد بوده که از این لحاظ نیز استان رتبه دهم را در کشور دارا می‌باشد. تعداد جمعیت فعال استان کرمان در سال ۱۴۰۱ برابر ۹۶۶ هزار نفر می‌باشد و شاغلین استان ۸۸۲ هزار نفر می‌باشد. همچنین تعداد بیکاران استان نیز ۸۳ هزار نفر است که برابر با ۳/۵ درصد از جمعیت بیکاران کشور می‌باشد. شاخص بار تکفل در استان کرمان در همین سال برابر با ۳/۱۸۸ می‌باشد که این عدد در کشور برابر با ۳/۶۲ است.

اما از نظر میزان تولید در استان، برآورد می‌شود تولید ناخالص داخلی استان به قیمت جاری در سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۴۹۰ هزار میلیارد تومان باشد که حدود ۴ درصد ارزش‌افزوده کشور را شامل می‌شود. ساختار اقتصادی استان نشان می‌دهد که بخش کشاورزی استان در این سال، ۱۶ درصد، بخش صنعت و معدن استان ۵۰ درصد و بخش خدمات نیز، معادل ۳۴ درصد از ارزش‌افزوده استان را به خود اختصاص داده است.

در شاخص‌های بازار کار نیز بر اساس آخرین آمار منتشرشده مرکز آمار ایران، نرخ مشارکت کل استان کرمان در پاییز ۱۴۰۲ برابر با ۳۹/۵ درصد می‌باشد در حالی که متوسط این نرخ در کشور برابر با ۴۱/۵ درصد می‌باشد که از این لحاظ استان کرمان رتبه ۲۴ کشوری را دارا می‌باشد. بر همین اساس نرخ بیکاری استان در پاییز ۱۴۰۲ برابر با ۹ درصد بوده در حالی که متوسط نرخ بیکاری در کشور ۷/۶ درصد می‌باشد که از این لحاظ رتبه ۲۱ در کشور را دارا است. نرخ



را در پنج گروه: مخاطرات طبیعی، عدم تعادل‌های منطقه‌ای، سهم بالای تولید بخش کشاورزی سنتی در اقتصاد، تمرکز صنایع و خلأ شرکت‌های کوچک و متوسط، پایین بودن نرخ تمایل سرمایه‌گذاری و برخی از چالش‌های فرهنگی و اجتماعی اشاره کرد؛ در ادامه برای روشن شدن هرچه بیشتر این مسائل، به تفکیک هر یک از آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

مخاطرات و بلایای طبیعی همواره یکی از اصلی‌ترین چالش‌های استان بوده است؛ قرارگیری ۶ نقطه شهری و ۲۵۴۰ نقطه روستایی در حریم گسل و مخاطرات تلخی همچون زلزله بم یادآور همین موضوع می‌باشد. جدا از پدیده زلزله، با توجه به توپوگرافی استان، بسیاری از شهرها و آبادی‌های آن در مسیر سیل نیز قرار دارند که همواره ضررهای بسیاری بر پیکره اقتصاد این منطقه وارد آورده است. همچنین وجود بیش از ۲۹ کانون بحرانی ریزگرد سبب شده تا ۴۷ درصد از مساحت کرمان در معرض این مخاطره قرار داشته باشد. مضاف بر این تهدیدها، قرارگیری اغلب دشت‌های استان در پهنه با احتمال فرونشست بالا از جمله ۱۶ دشت دارای فرونشست و ۴ دشت سیرجان، کرمان، زرنند و رفسنجان به‌عنوان دشت‌های بحرانی فرونشست کشور، آینده این مناطق را با مشکلات بزرگی روبه‌رو خواهد کرد.

عدم تعادل منطقه‌ای یکی دیگر از چالش‌های مهم استان می‌باشد که از جمله آن می‌توان به نامتعادل بودن جمعیت شهری و روستایی در شمال و جنوب آن اشاره کرد؛ حدود ۶۴ درصد از جمعیت کرمان در مناطق شمالی سکونت دارند و جمعیت مناطق جنوبی تنها ۳۶ درصد از جمعیت کل استان را تشکیل می‌دهد. ناترازی‌های ارزش‌افزوده شهرستان‌ها از دیگر مشکلات بفرنج است که باید به آن توجه جدی داشت؛ سهم ۶۴ درصدی سه شهرستان کرمان، سیرجان و رفسنجان از کل ارزش‌افزوده استان نمونه‌ای بارزی از این

ناترازی‌ها است.

علاوه بر دو مشکل قبل، استان کرمان با وجود قرار گرفتن در منطقه خشک و بیابانی کشور، حدود ۹ درصد از منابع آب زیرزمینی کشور و ۷ درصد کل منابع آب کشور را مصرف می‌کند که قسمت اعظم آن یعنی چیزی در حدود ۹۴ درصد، در بخش کشاورزی به مصرف می‌رسد؛ سهم بخش کشاورزی در اقتصاد کرمان، هم در بخش تولید و هم در بخش اشتغال بسیار بالاتر از متوسط سطح کشور است؛ درحالی‌که میزان بارش استان تقریباً نصف میزان بارش در کشور می‌باشد. بالا بودن سهم صادرات مواد خام و کمتر فرآوری شده و محصولات کشاورزی و سهم بسیار پایین ۴ درصدی صادرات صنایع با فناوری بالا و متوسط به بالا از کل صنایع، همچنین رتبه ۲۷ در کشور سبب شده که استان با وجود معادن غنی، با تمرکز صنایع و خلأ شرکت‌های کوچک و متوسط مواجه باشد. ضعف فرآوری و تبدیل مواد معدنی استخراجی از معادن و صدور مواد خام معدنی یا مواد معدنی با حداقل فرآوری از استان به استان‌ها یا کشورهای دیگر نیز از چالش‌ها مهم در این حوزه می‌باشد. در پایان می‌توان به برخی از چالش‌های مهم فرهنگی و اجتماعی از قبیل مهاجرت شدید از روستاها به شهر که باعث رشد حاشیه‌نشینی و گسترش سکونت‌گاه‌های

بالا بودن سهم صادرات مواد خام و کمتر فرآوری شده و محصولات کشاورزی و سهم بسیار پایین ۴ درصدی صادرات صنایع با فناوری بالا و متوسط به بالا از کل صنایع، همچنین رتبه ۲۷ در کشور سبب شده که استان با وجود معادن غنی، با تمرکز صنایع و خلأ شرکت‌های کوچک و متوسط مواجه باشد. ضعف فرآوری و تبدیل مواد معدنی استخراجی از معادن و صدور مواد خام معدنی یا مواد معدنی با حداقل فرآوری از استان به استان‌ها یا کشورهای دیگر نیز از چالش‌ها مهم در این حوزه می‌باشد.

غیررسمی در مناطق پرجمعیت استان می‌شود، اشاره کرد. حضور بیش از ۳۰۰ هزار اتباع افغانستانی در کرمان نیز چالش‌های امنیتی و اقتصادی را شدت بخشیده است؛ همچنین پراکندگی وسیع استان و تنوع قومیتی در کنار حاکم بودن ساختار سنتی و بروز مناقشات به‌خصوص در مناطق جنوب و شرق استان یکی دیگر از وجوه اصلی این مسئله را تشکیل می‌دهد.

◆ استان کرمان در سند آمایش سرزمینی چه نقش‌هایی دارد؟

در سند ملی آمایش، شهر کرمان به‌عنوان شهر منطقه سطح یک و نیز به‌عنوان همکار تهران در معاملات بین‌المللی، نقش و جایگاه ویژه‌ای از منظر تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی بر عهده دارد؛ همچنین شهرهای جیرفت، بم، سیرجان و رفسنجان نیز به‌عنوان شهرهای همکار در شبکه چند مرکزی می‌باشند که دارای نقش چند سطحی و چند عملکردی سرزمین است. استان در بخش کشاورزی با ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای در شهرستان‌های جنوبی و همچنین در زنجیره ارزش شیر و طیور در سند آمایش ملی نقش ویژه‌ای ایفا می‌کند. استان کرمان در راستای تجاری‌سازی و برندسازی محصول صادراتی پسته توانسته نقش مؤثری در پیشبرد اهداف این بخش داشته باشد. در زمینه تولید خرما نیز در شهرستان‌های جنوبی و بم در راستای تجاری‌سازی و برندسازی این محصول، استان کرمان نقش چشمگیری دارد. از دیگر محصولات کشاورزی رتبه‌دار کرمان می‌توان به گردو، بادام و گل محمدی اشاره کرد که نقش مکملی بسیار پررنگی در کنار محصولات قبل دارند. کرمان به پشتوانه معادن بسیار غنی خود توانسته گام‌های اساسی در ایجاد یک بخش صنعتی پایدار بردارد؛ استان کرمان به لحاظ وجود ۴۳۸ معدن در حال بهره‌برداری با بیش از ۴۰ نوع ماده معدنی و سهم قریب به ۴۰ درصد از ارزش‌افزوده

و سیاست‌گذاران از اثرات فضایی طرح‌ها و برنامه‌های فرادست بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا که می‌تواند عدم قطعیت‌های برنامه‌ریزی را کاهش داده و توان برنامه‌ریزی یا سیاست‌گذار را بر کنترل بر نظام فضایی و به تبع آن نیل به نظم در سیستم فضایی را افزایش دهد. مدل توسعه اقتصادی نیز از این قاعده مستثنا نبوده و بر همین اساس به مطالعه اسناد فرادست و سیاست‌های اصلی آن پرداخته شده است. در سطح ملی مهم‌ترین اسناد توسعه‌ای که جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلان ملی را مشخص می‌سازد، شامل سیاست‌های کلی آمایش سرزمین ابلاغی مقام معظم رهبری ۱۳۹۰، سند چشم‌انداز توسعه ۱۴۰۴، قانون برنامه، طرح پایه آمایش سرزمین ۱۳۷۷، ضوابط ملی آمایش سرزمین مصوب هیئت‌وزیران ۱۳۸۳ و ضوابط ملی آمایش سرزمین ۱۳۹۴، سند ملی آمایش سرزمین ۱۳۹۹، برنامه آمایش کرمان سال ۱۳۹۸، سند چشم‌انداز توسعه استان و سند برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان کرمان (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) است. بر این اساس و با توجه به چالش‌های استان کرمان مدل مفهومی توسعه استان تدوین و مورد وفاق مدیران استانی قرار گرفت. با توجه به این‌که محدودیت‌های منابع آب، خشک‌سالی و کمبود آب موردنیاز برای توسعه به‌واسطه خشکی سرزمین و برداشت بیش‌ازحد از منابع آب و کشت محصولات پر آب‌بر، به‌عنوان اصلی‌ترین چالش استان شناسایی گردید ازاین‌رو مدل توسعه استان مبتنی بر رفع یا تقلیل این چالش استوار گردیده است. دو برنامه مهم استان برای این موضوع عبارت‌اند از:

- اصلاح ساختار اقتصادی استان و منطقی نمودن سهم بخش‌های اقتصادی از طریق افزایش سهم ارزش‌افزوده بخش‌های خدمات، صنعت و معدن،
- مدیریت پایدار منابع و مصارف آب استان با تأکید منطقی‌سازی سهم بخش‌های اقتصادی استان از طریق کاهش ۱/۹

طبیعی- تاریخی و فرهنگی شامل استان‌های یزد، اصفهان، شیراز و کرمان می‌توان اشاره کرد. نقش کرمان در ارائه خدمات برتری همچون حمل‌ونقل، بورس، مالی، بیمه، خدمات طراحی، مهندسی، خدمات حقوقی و حسابرسی و خدمات طراحی در فضای مجازی و سایر قابل توجه است؛ ارائه خدمات لجستیک در پهنه شرقی کشور و با اولویت شهرهای سیرجان و بم نیز مثالی بارز از نقش استان در بخش زیربنایی می‌باشد.

♦♦ با توجه به قابلیت‌ها و چالش‌های استان چه الگوی توسعه‌ای برای استان کرمان انتخاب شده است؟

متأسفانه نگاه توسعه در کشور و استان طی سنوات گذشته به‌صورت بخشی و مبتنی بر منابع طبیعی بوده که این باعث خسارات جبران‌ناپذیر در منابع طبیعی و محیط‌زیست گردیده است. استفاده بی‌رویه از آب‌های زیرزمینی، احداث سدها و ایجاد صنایع آب‌بر در مناطقی که مشکل آب دارند از جمله مواردی است که باعث این خسارات جبران‌ناپذیر شده که خشکی زاینده‌رود، خشکی دریاچه ارومیه، پدیده گردوغبار در اکثر استان‌های جنوب و جنوب غربی و سایر موارد مشابه از جمله شواهد برنامه‌ریزی‌های بخشی مبتنی بر منابع طبیعی است. در استان کرمان مطالعات آمایش نشان می‌دهد که در بخش کشاورزی، مرتع‌داری و جنگل‌داری بیش از توان اکولوژی، بارگذاری فعالیت صورت گرفته که این باعث خسارات جبران‌ناپذیر در منابع آبی استان گردیده؛ به‌نحوی که سالیانه بیش از یک میلیارد مترمکعب بیابان منفی وجود دارد. لذا شکی نیست که یکی از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های موفقیت و تحقق‌پذیری یک سند، طرح یا برنامه، همسویی سیاست‌ها، برنامه‌ها و پروژه‌های احتمالی آن با اسناد و طرح‌های فرادست می‌باشد؛ علاوه بر این، به هنگام تدوین طرح یا برنامه، آگاهی برنامه‌ریزان

بخش معدن کشور با اشتغال حدود ۳۰ هزار نفر (۲۷ درصد از اشتغال بخش معدن کشور) و همچنین وجود بزرگ‌ترین معدن سنگ‌آهن خاورمیانه، دومین معدن مس روباز جهان و وجود ۷۰ درصد ذخیره کرومیت کشور و دارا بودن سهم قابل توجه از ارزش تولیدات کنستانتیره آهن، مس کاتد و ذغال سنگ و قطب اول فولاد کشور به‌عنوان بهشت معادن در کشور نامیده می‌شود. این استان در زمینه ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش‌های نوین تولید و تکمیل زنجیره ارزش با اولویت محصولات کانی‌ها فلزی و غیرفلزی با تشکیل و تکمیل زنجیره ارزش و توسعه صادرات مس و فرآوری آن در شهرستان‌های مختلف خصوصاً شهرستان‌های شمالی از نقش بسیار کلیدی در سطح ملی برخوردار می‌باشد. از جمله نقش‌های کلیدی استان در بخش صنعت می‌توان به مواردی همچون فرآوری مواد معدنی مانند سنگ‌آهن، زغال‌سنگ، تیتانیوم، کروم، فیروزه، منگنز و طلا اشاره کرد. تولید خودرو و ساخت وسایل نقلیه موتوری با تکنولوژی متوسط و پیشرفته با اولویت ساخت تجهیزات برقی شامل تریلر و نیم‌تریلر، ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته با اولویت ماشین‌آلات مکانیکی، الکترونیکی و ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، تولید تجهیزات پزشکی با تأکید بر فهرست اولویت‌های تولید ملزومات مصرفی پزشکی و آزمایشگاهی، تولید رنگ، تولید روغن جلا، تولید جوهر چاپ با فناوری بالای دانش‌بنیان، ساخت محصولات دارویی، مواد شیمیایی مورد استفاده در داروسازی و محصولات گیاهی دارویی از دیگر خدمات ارزنده این منطقه در بخش صنعت است. استان کرمان با جاذبه‌های تاریخی، طبیعی و فرهنگی بسیاری که دارد، هر گردشگری را مجذوب خود می‌کند؛ متناسب با نقش استان در سند ملی نیز نقش‌هایی در حوزه گردشگری به آن واگذار گردیده است از جمله این نقش‌ها وجود حلقه گردشگری

یکپارچه گردشگری با محور تاریخی و طبیعی اصفهان، شیراز، یزد و کرمان،

- تثبیت کانون‌های گردوغبار در استان کرمان،
- تجاری‌سازی و برندسازی محصولات کشاورزی تولید خرما، پسته و گیاهان دارویی در کرمان،
- توسعه و ایجاد زنجیره ارزش شیر، طیور در استان کرمان و شتر در شرق کشور،
- نظام فضای مطلوب تعادل بخشی پهنه شرقی و غربی کشور و ارتقای جایگاه عملکردی و خدماتی شهر کرمان به همراه ۱۱ شهر کشور.

♦ برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت

استان برای رسیدن به این الگوی توسعه چیست؟

مهم‌ترین برنامه بلندمدت در استان شامل مطالعات برنامه آمایش استان بوده که به‌عنوان برنامه‌ای مشارکتی در تدوین و اجرا در برنامه فضایی مبتنی بر آینده‌نگری، چشم‌انداز یکپارچه توسعه فضایی بلندمدت استان را با به‌کارگیری روش‌های تحلیل فضایی جستجو می‌کند.

برنامه هفتم توسعه نیز به‌عنوان برنامه میان‌مدت استان و در راستای تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی تهیه می‌گردد و ارتباط منطقی با اسناد بلندمدت نظیر سند چشم‌انداز توسعه، نظریه پایه توسعه استان، اسناد آمایش سرزمین و مطالعات آمایش در این سند لحاظ می‌شود.

در خصوص برنامه‌های کوتاه‌مدت استان، قابل ذکر است که در راستای تحقق شعار سال، در جلسات اولیه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در سال ۱۴۰۲ و پس از هماهنگی لازم با دستگاه‌های اجرایی مرتبط، تعداد ۱۰ برنامه اجرایی کوتاه‌مدت با عناوین ذیل با نظر نهایی دستگاه‌های اجرایی با زمان‌بندی و عناوین ذیل به تصویب رسید:

- فعال‌سازی واحدهای راکد و تکمیل زنجیره تولید،
- بهبود فضای کسب‌وکار و تکمیل پنجره واحد



سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مراکز لجستیک در دو پهنه بم و سیرجان،

- تمرکززدایی و تغییر الگوی شبکه شهری سرزمین از تک مرکزی به شبکه چندمرکزی و چند سطحی و نقش شهر کرمان،
- تأمین آب پایدار موردنیاز از دریا برای پس‌کرانه‌های سواحل جنوبی و تحویل آب حجمی و بهره‌برداری از منابع آب تا سقف آب قابل برنامه‌ریزی،
- تکمیل زنجیره ارزش تولید مواد معدنی در پهنه شرقی و تولید ماشین‌آلات الکترونیکی و مکانیکی در پهنه شرقی کشور،
- تجهیز زیرساخت‌ها و توسعه شبکه‌های

میلیارد مترمکعب مبتنی بر آب قابل برنامه‌ریزی شده.

بر همین اساس در برنامه بلندمدت ۱۴۱۴، برنامه میان‌مدت پنج‌ساله (۱۴۰۵-۱۴۰۰) و کوتاه‌مدت سالانه اهداف زیر دنبال می‌گردد:

- شهر کرمان به‌عنوان شهر منطقه‌ای سطح یک به‌عنوان همکار مرکز در تعاملات،
- استان کرمان به‌عنوان گذرگاه حمل‌ونقل زمینی و ریلی در جنوب شرق،
- تقویت فرودگاه کرمان به‌عنوان شبکه فرودگاه منطقه‌ای و ملی،
- ایجاد و توسعه زیربنایها و رونب‌های



استان،
 • احصاء فرصت‌های سرمایه‌گذاری و خلق منابع مالی،
 • توسعه اقتصاد دانش‌بنیان،
 • توسعه صادرات و بازاریابی،
 • ارتقای بهره‌وری،
 • بسترسازی، ایجاد و توسعه برنامه سالانه اشتغال استان،
 • مولدسازی دارایی‌های دولت،
 • اقتصاد دیجیتال،
 • پایش پروژه‌های پیشران توسعه.

برنامه‌های اجرایی اساساً برنامه‌های فرابخشی بوده که انجام عملیات مربوط به هر برنامه مستلزم همکاری بیش از یک دستگاه اجرایی می‌باشد. آنچه به‌عنوان نقطه قوت در اجرای برنامه‌ها می‌توان نام برد، همگرایی و هم‌افزایی دستگاه‌های اجرایی متولی با محوریت مسئول برنامه در راستای انجام اقداماتی است که یک دستگاه اجرایی به‌تنهایی قادر به انجام آن نیست. عملکرد برنامه‌های تنظیم‌شده در جلسات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به‌صورت مستمر مورد ارزیابی و پایش قرار گرفته و نقاط قوت و ضعف آن‌ها و همچنین موانع در مسیر تحقق اهداف و برنامه‌ها مورد بررسی قرار گرفته و با حضور استاندار محترم و سایر دستگاه‌های اجرایی تصمیمات و اقدامات لازم در جهت رفع موانع و پیشبرد اهداف اتخاذ می‌گردد. از مهم‌ترین دستاوردها و اقدامات اجرایی صورت گرفته می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

دستاوردهای مهم برنامه‌های اجرایی در سال ۱۴۰۲:

۱- فعال‌سازی واحدهای راکد و تکمیل زنجیره تولید

• احیاء واحدهای راکد به تعداد ۷۸ واحد، فعال‌سازی واحدهای نیمه فعال به تعداد ۳۱۵ واحد،
 • تکمیل زنجیره تولید و عارضه‌یابی و بهبود به تعداد ۴۵ واحد.

۲- بهبود فضای کسب‌وکار و تکمیل پنجره واحد استان

• بهبود رتبه فضای کسب‌وکار استان از ۳۱ در



مالیاتی مربوط به ۲۵ واحد تولیدی،
۳- احصاء فرصت‌های سرمایه‌گذاری و خلق منابع مالی
 • معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان به سرمایه‌گذاران خارجی از طریق سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و ثبت سرمایه وارده پروژه‌های سرمایه‌گذاری خارجی در دفتر

تایستان سال ۱۴۰۱ به رتبه ۴ در پاییز ۱۴۰۲،
 • شناسایی، اقدام و اصلاح مشکلات در حوزه بانکی و تسهیلات مربوط به ۳۵ واحد تولیدی،
 • شناسایی، اقدام و اصلاح مشکلات در حوزه بیمه تأمین اجتماعی مربوط به ۲۵ واحد تولیدی،
 • شناسایی، اقدام و اصلاح مشکلات در حوزه

سازمان سرمایه‌گذاری به ارزش ۲ میلیون دلار،
• تصویب طرح‌های سرمایه‌گذاری به ارزش ۳۹۰۰ میلیارد ریال در کمیته استانی تبصره ۱۸ و اعلام به بانک توسط دستگاه اجرایی و پرداخت تسهیلات به افراد و واحدهای تولیدی،
• استفاده از ظرفیت‌های تأمین مالی صندوق توسعه ملی برای یک واحد تولیدی،
• اجرای کامل موضوع ماده ۲۲ دستورالعمل آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات که با هدف معافیت شرکت‌ها و مؤسسات فوق‌الذکر صورت می‌پذیرد و اجرای ماده ۱۴۷ و ۱۴۸ و ۱۷۲ (قانون مالیات‌های مستقیم) برای سه شرکت یا موسسه.

۴- توسعه اقتصاد دانش‌بنیان

• افزایش ۱۰۰ درصدی تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان در سال ۱۴۰۲،
• استفاده از مزایای بند ب ماده ۱۱ قانون جهش تولید دانش‌بنیان (۱۰ شرکت در استان با ۱۷ طرح تحقیق و توسعه در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۲ توانسته‌اند از مزایای اعتبار مالیاتی استفاده به میزان ۷۶ میلیارد تومان نمایند)،
• تشکیل و راه‌اندازی پارک علم و فناوری استان کرمان و استقرار پارک در ساختمان قدیم معاونت عمرانی استانداری کرمان (مجوز این پارک به دنبال تقاضای زیاد فعالان حوزه فناوری و نوآوری در استان با همت استاندار از وزارت عتف صادر شد)،

• انعقاد توافق‌نامه همکاری مشترک معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری و استانداری کرمان در حمایت از توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در شهریورماه ۱۴۰۲ (این توافق تنها برای ۵ استان در کشور منعقد شده است)،

(کمیته استانی ذیل ماده ۶ توافق‌نامه مزبور برای اجرایی نمودن توافقات، تاکنون ۱۱ جلسه تشکیل داده است.)

• اخذ موافقت معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری برای احداث ۲ کارخانه نوآوری در کرمان و رفسنجان،
• جمع‌بندی و توزیع اعتبارات بند ج تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در راستای حل مسائل

اولویت‌دار توسعه استان (۶ کلان طرح تحقیقاتی به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان رسید که برای اجرای طرح‌ها، علاوه بر پوشش کل میزان اعتبار بند ج تبصره ۹، معادل همین مقدار هم از اعتبارات شهید بهشتی بنیاد ملی نخبگان و اعتبارات دانشگاه‌های استان تأمین گردید)،

• برگزاری ۳ رویداد با همکاری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری با حضور نمایندگان دستگاه‌های اجرایی، دانشگاه‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و شرکت و مؤسسات تولیدی و خدماتی با هدف تقویت ارتباط صنعت، دانشگاه و مؤسسات دانش‌بنیان،
• پیگیری ایجاد ۴ صندوق پژوهش و فناوری خطرپذیر شرکتی (CVC) با سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیارد تومان در استان (یک صندوق تشکیل ۳ و صندوق دیگر نیز تا پایان سال تشکیل می‌شود).

۵- توسعه صادرات و بازاریابی

• برگزاری ۲ نمایشگاه خارجی و ۳ نمایشگاه داخلی،
• تهیه یک کلیپ (موشن گرافیک) از توانمندی‌های اقتصادی استان به زبان فارسی و انگلیسی،
• تهیه یک کتاب و یک بروشور پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری استان به زبان فارسی و انگلیسی و تهیه ۲۰ جلد گزارش بررسی بازارهای هدف و تهیه دو کتاب کشاورزی استان به زبان فارسی و انگلیسی.

۶- ارتقای بهره‌وری

• کسب رتبه اول در بین استان‌های کشور

با اجرای چرخه مدیریت بهره‌وری با رصد و پیمایش ۱۹۹ اقدام اساسی مصوب دستگاه‌های اجرایی در سال ۱۴۰۱.

۷- بسترسازی، ایجاد و توسعه برنامه سالانه اشتغال استان

• بسترسازی، ایجاد و توسعه برنامه‌های اشتغال در چهارچوب برنامه‌ها و اهداف توسعه استان برای تعداد ۴۶۱۴۸ نفر که تاکنون تعداد ۴۸۴۳۴ نفر (۱۰۵ درصد تحقق اشتغال بوده) اشتغال ایجاد شده است. در گزارش نظارت استانی ۹۰ درصد اشتغال ایجاد شده مورد تأیید بوده است.

۸- مولدسازی دارایی‌های دولت

• ۱۹۶ ملک شناسایی شده و ۱۳۶ ملک به سازمان خصوصی‌سازی معرفی و ارزش برآوردی املاک شناسایی شده ۹۰۷۴ میلیارد تومان می‌باشد،
• فروش املاک مازاد در سال جاری مطابق بند (۵) تبصره ۱۱ قانون بودجه سال جاری به مبلغ ۶۵ میلیارد تومان بوده است.

۹- اقتصاد دیجیتال

• توسعه شبکه ارتباطی روستاهای بالای ۲۰ خانوار، از ابتدای سال جاری تاکنون نصب و راه‌اندازی تعداد ۸۴ سایت جدید و ارتقا به نسل چهارم تعداد ۹۵ سایت اپراتورهای تلفن همراه در سطح استان انجام و اهالی ۳۵۴ روستا به شبکه ملی اطلاعات دسترسی پیدا کردند،
• اتمام حفاری پروژه FTTX در شهر کرمان و زنگی‌آباد از توابع شهرستان کرمان، کلیه شهرهای شهرستان زرنند (زرنند، یزدانشهر، ریحانشهر، سیریز، خانوک) و شهرستان راور،

• تهیه سند اقتصاد دیجیتال استان،

• حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان جهت اجرای پروژه‌های ملی و پیشران از جمله «کسب‌فای» در میدان میوه و تره‌بار شهر کرمان، پلتفرم «دلپوری زودکس»، پروژه «آسایار» سامانه خدمات اورژانس پیش بیمارستانی کشور، شهر هوشمند (اجرای ۱۰ تقاطع هوشمند در شهر کرمان)، سامانه جامع سلامت بومی با عنوان «آرناپ»، پلتفرم بازار اجتماعی «نخل» و غیره. ♦♦

استان در بخش کشاورزی با ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای در شهرستان‌های جنوبی و همچنین در زنجیره ارزش شیر و طیور در سند آمایش ملی نقش ویژه‌ای ایفا می‌کند. استان کرمان در راستای تجاری‌سازی و برندسازی محصول صادراتی پسته توانسته نقش مؤثری در پیشبرد اهداف این بخش داشته باشد.